

Dziedzictwa Kulturowego Poniidzia. **Kaplica z 1850 roku** projektu Henryka Marconiego. Wzorowana jest ona na kaplicy przy zamku w Książu Wielkim. **Do Zespołu Pałacowego Wielopolskich należą poza pałacem i kaplicą następujące obiekty:** chlew murowany z 1881 roku, kuźnia, murowana, kamienna z trzeciej ćwiartki XIX w - częściowo rozebrana, obora murowana z 1881 r, oficyna, murowana z drugiej połowy XIX wieku (dom numer 268 e i 268 d), pozostałości bramy i mostu, murowane z XIX wieku, stróżówka, murowana, kamienna z XIX wieku. **Gorzelnia z końca XIX wieku** Postawiona na miejscu znacznie starszej - ogólny stan bardzo zły. Własność prywatna. **Pełczyska** w ostatnich latach stały się bez wątpienia najsłynniejszą miejscowością gminy Złota, a to za sprawą sensorycznych wyników wykopalisk prowadzonych przez Uniwersytet Warszawski. Archeolodzy z Instytutu Archeologii odnaleźli w Pełczyskach **osadę kultury Celtyckiej**, a oprócz tego cmentarzyska i osady należące do innych kultur. **Pełczyska Kościół pod wezwaniem św. Wojciecha** został wzniesiony w I połowie XVIII wieku z fundacji Jana Pawła Peplowskiego, kasztelana wołyńskiego i jego żony Zofii. Świątynia ta jest jedną z najpiękniej położonych w naszym regionie. Wyrastająca ze wzgórza świątynia króluje nad wsią. Oprócz tego warta jest uwagi murowana dzwonnica z początku XIX wieku. Na cmentarzu znajduje się kaplica grobowa rodu Olszowskich, wybudowana w II poł. XIX wieku. **Góra Zawinnica** Archeolodzy odkryli pozostałości kamieniołomu z XI-XII wieku na górze Zawinnicy. Przepiękny punkt widokowy na okolicę. Góra zwieńczona jest drewnianym krzyżem. **Probołowice** Drewniany **kościółek pod wezwaniem św. Jakuba Starszego**, został wybudowany w roku 1759. Na uwagę zasługuje dzwonnica, również drewniana z 1760 roku. **Dom drewniany** nr 32 z 1930 roku. **Wola Chrobberska** Zagroda nr 31: dom drewniany z poł. XIX wieku, obora drewniana z drugiej połowy XIX wieku. Zagroda nr 33: dom drewniano-murowany, kamienny z ok. 1900 r., obora murowana, kamienna z końca XIX wieku, stodoła drewniana z ok. 1860 roku. Dom drewniany nr 35: drewniany z poł. XIX wieku. Drewniana dzwonnica. **Wojstawice** Dom nr 28 drewniany z ok. 1900 r. **Niegoślawice** Jedna z najstarszych figurek przydrożnych w województwie świętokrzyskim. Pochodzi z XVIII wieku.

GMINA KIJE

jest gminą wiejską, położoną w południowej części województwa świętokrzyskiego, we wschodniej Części Kotliny Nidy, rozpościerającej się między Górami Świętokrzyskimi, a Jurą Krakowską – Częstochowską. Kije to jedna z najstarszych wsi Poniidzia, położona przy starym „szlaku cysterskim” Jędrzejów – Staszów, której początki sięgają XI wieku. Część gminy w znacznej części wchodzi w skład Szanieckiego Parku Krajobrazowego. Charakteryzuje się występowaniem wielu wzgórz gipsowych, wapiennych oraz rozbudowanymi formami wyrobisk pokopalnianych. Wsie tworzą unikalne zespoły budownictwa wiejskiego zharmonizowanego z otaczającym je krajobrazem – wzgórzami gipsowymi i wapiennymi oraz rozbudowanymi formami krasu powierzchniowego, który stanowią nieckowate depresje, zanikające strumyki (poniki) oraz odsłonięcia geologiczne gipsów szkieletowych i szablanych. Ukształtowanie terenu, urozmaicona rzeźba z wyraźnie odznaczający-

Kościół pw. św. Piotra i Pawła w Kijach

się łagodnymi wzgórzami jest wynikiem procesów krasowych oraz eksploatacji kopalni. Taki właśnie charakter mają południowe stoki wzniesienia ciągnące się od Samostrzałowa do Stawian. Na zachodnich zboczach stoków odsłaniają się warstwy zlepieńców wapiennych, a na wschodnich widoczne są formy skalne oraz niewielkie zagłębienia po eksploatacji wapieni. Gmina Kije posiada liczne walory turystyczne i krajobrazowe. Urokliwy region wokół Nidy wijącej się wśród wapiennych wzgórz, warunki naturalne, łatwa dostępność komunikacyjna, zachęca do wypoczynku sobotnio-niedzielnego, wakacyjnego, agroturystyki oraz rekreacji czynnej. Główne atrybuty turystyczne gminy to rzeka Nida, ukształtowanie terenu i lasy. Malownicze krajobrazy stanowią nie lada atrakcję dla miłośników przyrody i pieszych wędrowców. **Imprezy cykliczne:** Osobowość Roku, Dożynki Gminne, Festyn Rodzinny „Niezapominajka”, Rajd do Kliszowa „Tożsamość i Pamięć”. **Kije Kościół parafialny w Kijach pod wezwaniem św. Piotra i Pawła.** Kościół wczesnobarokowy z 1 połowy XVII w. Prezbiterium z elementami romańskimi. W zakrytych kamiennych tablicach gotyckie z herbami Grzymała i Jelita. Ołtarze i wystój wnętrza barokowe i rokokowe. Obrazy z XVII wieku, liczne tablice epitafijne z XVII i XIX w. Obok kościoła znajduje się barokowa dzwonnica z 1789 roku, a w pobliżu cmentarz kościelny otoczony murem z 1766 roku z dwiema barokowymi bramkami. Wśród zabytków architektury znajdują się również kaplice:

Poniidziańska przestrzeń i krajobraz

listę zabytkowych znajdują się ponadto: **Gartatowice** – kopiec pradziejowy. **Stawiany** – kopiec pradziejowy. **Umianowice** - osada plemienna na gruntach wsi. **Żydówek** - pozostałości parku podworskiego z wielowiekowym drzewostanem. **Kliszów** Kamień upamiętniający bitwę kliszowską w 1702r. pomiędzy wojskami saskimi pod dowództwem króla Augusta II Mocnego oraz wspomagającymi go wojskami polskimi, a wojskami szwedzkimi dowodzonymi przez Karola XII.

GMINA MICHAŁÓW

znajduje się w południowo-zachodniej części Niecki Nidziańskiej, w obrębie Płaskowyżu Jędrzejowskiego, Doliny Nidy i Garbu Wodzisławskiego. Lokalizacja w obrębie kilku jednostek fizjograficznych różnicuje krajobraz gminy i stwarza dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej, dając możliwość podziwiania malowniczych krajobrazów, zwiedzania interesujących miejsc, wędrowania, korzystania z kąpielni rzecznych, grzybobrania i spacerowania po lesie. Południowa część gminy położona w obrębie Garbu Wodzisławskiego kontrastuje z pozostałym bezleśnym terenem. Garb o wysokości bezwzględnej od 240 do 326 m n.p.m. stanowi wyraźną wyżynę w stosunku do sąsiadujących subregionów: Doliny Nidy i Płaskowyżu Jędrzejowskiego. Ma on charakter falistej, lessowej wyżyny poprzedzielanej licznymi parowami, suchymi dolinkami i wąwozami o stromych zerodowanych stokach. Malownicze wzniesienia

pokrywają pola uprawne oraz lasy wododziałowe, pomiędzy którymi wkomponowane są poszczególne wsie. Wschodnia część gminy obejmuje Dolinę Nidy. Rzeką Nida wraz z prawym dopływem - rzeką Mierzawą jest dużym walorem gminy, nie tylko ze względów rekreacyjnych ale i przyrodniczych. Znajdują się tutaj miejsca bytowania bobrów, wielu gatunków ptaków wodno-błotnych i ryb słodkowodnych. Północno-zachodnia część gminy to Płaskowyż Jędrzejowski. Jest on słabo zalesioną, falistą wyżyną o łagodnych i szerokich wzniesieniach, pomiędzy którymi leżą płaskie równiny piaszczyste.

Kościół Parafialny pw. św. Marcina we Wrocierzy

znaj siebie, Gminne Dożynki, Dzień Strażaka, Gminne zawody sportowe - pożarnicze, Festyn Rodzinny, Gminny Turniej Piłki Siatkowej. **Michałów Kościół parafialny p. w. św. Wawrzyńca** Zbudowany w 1852 - 1853 wg. projektu Felicjana Antoniego Frankowskiego. Ogrózenie wokół kościoła wraz z bramą z końca XIX w. Obok kościoła znajduje się plebania z początku XX w. **Pozostałości Parku Dworskiego** Park ma układ symetryczny. Zespół kościoła parafialnego p. w. św. Marcina o dobrze zachowanych liniach widokowych i alejkach, z istniejącego niegdyś parku przy domu zarządcy majątku Dębińskich pozostały tylko lipa szerokolistna i kilka jesionów. W drzewostanie pochodzącym z późniejszych nasadzeń najstarsze są 25 - letnie świerki srebrzyste. **Stadnina Koni w Michałowie** hoduje konie czystej krwi arabskiej już od ponad 50 lat. To największa w Polsce, jedna z większych w Europie, a może i na świecie stadnina koni tej rasy. Od lat utrzymuje stado prawie 400 koni czystej krwi, w tym samych klaczy matek ponad 100. Obecnie jest spółką Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa OT Warszawa. **Góry - Zespół Dworski** Zespół dworski w Górach położony jest w południowym krańcu wsi. Założenie dworskie powstało w II połowie XVII wieku, na mapach pojawiło się na początku XIX w. Jego właścicielami była rodzina Dembińskich. Ignacy Dembiński - chorąży krakowski, był posem na Sejm 4 - letni. Ostatnim właścicielem dworu był Józef Dembiński. Stary dwór był miejscem kulturywowania tradycji narodowych; m.in. w 1863 roku przebywał w nim generał M. Langiewicz. Pod koniec XIX wieku w miejsce starego dworu wybudowano pałac. **Kościół Parafialny p.w. Wniebowstąpienia NMP** Kościół budowany lub przebudowany ze zboru kalwińskiego w 1764 r. W latach 1912 - 1913 rozbudowany ku wschodowi i gruntownie odnowiony. Plebania zbudowana została ok. 1910 roku. **Kaplica Grobowa Rodziny Dembińskich** w stylu klasycystycznym znajduje się na cmentarzu grzebalnym (poza wsią), murowana. Zbudowana w 1839, remontowana ok. 1985 r. **Węchadłów - Zespół Dworski** Zespół dworski w Węchadłowie, w którego skład wchodzi: dwór, murowany z końca XIX w. (ok. 1894 r.) - wcześniej dwór służył za siedzibę szkoły podstawowej, obecnie jest opuszczony, kaplica

p.w. Serca Jezusowego, murowana z inskrypcją na ścianie południowej: „Kaplica p.w. Serca Jezusowego budowana przez Sejmik Pińczowski dla Węchadłowa w 1927 r.” park geometryczny XVI w. Częściowo przekomponowany na krajobrazowy XIX w. **Zbór Ariański** Zbór ariański obecnie nie jest użytkowany. Obiekt murowano - drewniany z 1559 r. o czym świadczy napis „ANNO DOMINI 1559”, od XIX w. Lamus dworski, przebudowany w 1860 r. o czym świadczy kamienna tablica z napisem „Przebudowany 1860”. W 1922 r. budynek został odrestaurowany i pokryty nowym dachem. **Wrocierzy Kościół Parafialny p.w. św. Marcina** Kościół zbudowany na początku XIX w. Obok znajduje się dzwonnica z 1932 roku. Wokół kościoła znajduje się ogózenie z bramą z XIX w. Plebania pochodzi z ok. 1930 roku.

Przydatne informacje:

Informacja Turystyczna w Pińczowie:

Dział przy Muzeum Regionalnym w Pińczowie
ul. Piłsudskiego 2a, 28-400 Pińczów
woj. świętokrzyskie
e-mail: cit@pinczow.com.pl
tel. +48 041 357 54 04
www.muzeumitpinczow.eu

Informacja Turystyczna w Chrobrzu:

Dział przy Ośrodku Dziedzictwa Kulturowego i Tradycji Rolnej Poniidzia w Chrobrzu
Chroberz 268, 28-425 Złota
tel. +48 663 01 55 66
www.palac.chroberz.info

Miejsko-Gminne Centrum Kultury

ul. Ogródowa 6, 28-440 Działoszyce
tel. 41 352 60 61
www.mgck.dzialoszyce.info

Tekst: LGD PONIDZIE

Zdjęcia pochodzą z zasobów LGD PONIDZIE oraz Urzędów Gmin: Pińczów (Iwona Sanderowska), Działoszyce (Paweł Kamiński), Michałów (Małgorzata Leszczyńska), Złota (Paweł Bochniak) i Kije (Krzysztof Hynek).

Lokalna Grupa Działania PONIDZIE

ul. Złota 7, 28-400 Pińczów
tel. 41 357 73 47
e-mail: biuro@lgdponidzie.pl
www.lgdponidzie.pl

PONIDZIE

Naturalnie dobre
Turystycznie niezwykle

Piewca Poniidzia Adolf Dygasiński pisał:

„...Piękny jest kraj cały, który przepasała wstęgą swoją Nida,
rwąca się do Wisły, jak córka w objęcia matki. I białe piaski
porosłe niską sośniną i laski brzożowe i lany szumiące żytem
i pszenicą, i białe góry, i zielone rozległe ląki” ...

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie Publikacja współfinansowana ze środków
Unii Europejskiej w ramach osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Ministerstwo
Rolnictwa i Rozwoju Wsi www.minrol.gov.pl

